

דרכנו ע"פ שיחות הרצי"ה לפרשת נשא-

שמשון ובר כוכבא - גבורה לאומית וישיבות ההסדר

ראש הישיבה

1. שיחות הרצי"ה עמ' 75-71

1. שמשון — גבורה מתוך קדושה

ההפטרה שלנו עוסקת בשמשון שהיה גיבור עצום, "גאון בגבורה". יחד עם זה, אין מקורה של גבורה זו בחיצוניות, אלא כפי שמדגיש הפסוק: "ותחל רוח ד' לפעמו"². אין כאן הופעה חיצונית בלבד אלא קדושה עצומה של רוח ד'! "ונתתי רוחי בכם"³. מתוך אותה קדושה נמשכת הופעה גאונית של גבורה. יש בספר "אורות" בירורים מיוחדים על הקדושה שמתגלה בגבורה⁴.

3. שמשון — על שמו של הקדוש-ברוך-הוא

שמשון היה "אתלט" ויחד עם זה שייך עוד לפני יציאתו לאויר העולם⁸ למדרגה הרוחנית העילאית המיוחדת של נזירות הקרובה לכהונה⁹ והנמצאת מעל לחיים. ממרום העילאיות הזאת מופיע אחר-כך אתלט הנקרא על שמו של הקדוש-ברוך-הוא¹⁰. יש כאן פרק מיוחד בסדר ההיסטוריה של עם ישראל: על-פי הודעה אלוהית מוקדמת מופיעה עילאיות רוחנית המתגלה למעשה כאתלטיות, אף-על-פי שאין מוצאים בה לכאורה בגלוי את שמו של הקדוש-ברוך-הוא. אולי אפשר להקיש זאת לענין רבי עקיבא שאמר על בר כוכבא "דַּרְךְ כּוּכַב מיעקב"¹¹, ולעומתו היו כמה חכמים חלוקים על דעתו¹². אצל רבי עקיבא — במדרגה של ידיעה מן השמים וממקור עליון זה — נאמר "דַּרְךְ כּוּכַב מיעקב" על הגבורה הלאומית נגד הרומיים. אצלנו, היא מתגלית נגד הפלישתים. ממקור ההודעה האלוהית, מופיעה נשמה מיוחדת אשר מתגלית בה גבורת הבשר והיא נקראת על שמו של הקדוש-ברוך-הוא.

4. שמש וזמגן

"שמשון על שמו של הקב"ה נקרא, שנאמר¹³: 'כי שמש ומגן ד' אלהים'¹⁰. לעומת שם "אלוהים" שמתפרש גם במובן אלוהי העמים, שם הוי"ה מיוחד הוא לישראל. את שם הוי"ה לא ניתן לבטא, ומגיעים אליו על-ידי שם אלוהים. כשם שאי-אפשר להסתכל ישירות בשמש אלא דרך מגן ומחסה, כך אי-אפשר להתכוון אל שם ד' שהוא עילאי אלא באמצעות שם אלוהים¹⁴. האור חזק כל-כך עד שיש צורך לגלותו דרך קדושה פחותה יותר.

שמשון נקרא על שמו של הקדוש-ברוך-הוא העילאי (שמש כנגד שם הוי"ה), והוא מתגלה בצורה נסתרת באתלטיקה של שמשון, על-פי ההודעה האלוהית המוקדמת שאכן היא הופעה של שם שמים. גבורת הבשר היא גילוי של גבורת סגולת ישראל הנשמתית.

5. רוח ד' מציין מן החרכים

כל מעשה שמשון הוא מסוכך מאוד, ואינו "חלק" כל-כך. אמנם דרך כל הסיכוכים הנוראים האלה, מתגלית ההודעה האלוהית הקדומה. כך גם הופעתו האלוהית של בר כוכבא אינה ניכרת כל-כך, והיא מתבררת על-ידי רבי עקיבא, שהוא במדרגה עילאית, כפי שנראה מביטוי ההערצה של משה רבינו כלפיו: "רבנו של עולם, יש לך אדם כזה, ואתה נותן תורה על ידי?!"¹⁵. כך גם שמשון נראה כאילו "חילוני" מאוד, אבל מתוך בירורים מיוחדים מתגלה ש"ותחל רוח ד' לפעמו במחנה דן בין צרעה ובין אשתאול"². דווקא מתוך הסיכוכים הגדולים, כשמסתכלים באמונה שלמה וידיעה שלמה, רואים את רוח ד' "מציין מן החרכים"¹⁶.

2. שופטים י"ג פס' ה', כ"ח

ה כי הנדף הרה וילדת בן, ומורה לא-יעלה על-ראשו--כי-נזיר אלקים יהיה הנער, מן-הבטן; והוא, יחל להושיע את-ישראל--מיד פלשתים.

כה ותחל רוח ה', לפעמו במחנה-דן, בין צרעה, ובין אשתאול.

3. סוטה, ט ע"ב

² ותחל רוח ה' וגר א"ר חמא בר
תנינא חלטה נבואתו של יעקב אבינו דכתיב ¹⁵ יהי דן נחש עלי דרך ¹⁶ לפעמו
במחנה דן א"ר יצחק רבי רבי אמי מלמד שהיתה שכינה מקשקשת לפניו
כזוג כתיב הכא לפעמו במחנה דן וכתיב התם ¹⁵ פעמון ורימון ¹⁶ בין צרעה ובין
אשתאול

4. אורות התחייה פרק ח'

כְּשֶׁכִּנְסֵת יִשְׂרָאֵל מִתְעוֹרְרֵת לְתַחִיהָ מוֹצְאָהּ הִיא בְּקִרְבָּהּ פְּנִימָה אֶת
עִזָּה וְכַבֻּדָּהּ. וְכֹל הַטְּהַר וְהַקֹּדֶשׁ הַרְגִיל לְהִמְצֵא בְּהַכְנַעָה וּמִשְׁמַעַת
הוֹלֵךְ הוּא וּמִתְנַוֵּץ בְּעֵז הַנְּשֻׁמְתֵי שֶׁל הוֹפְעֵת הַגְּבוּרָה שֶׁל הָאֵמָה,
וּבְדַעַה טְהוּרָה מְחַבְּרִים אֶת הָרוּחוֹת וּמְמַתִּיקִים אֶת הַגְּבוּרָה
הַמִּתְעוֹרְרֵת עַל יְדֵי שְׁלוֹבָם.

בדבר זה: ג' ואל יעלה על דעתך שהמלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים ומחדש דברים בעולם או מוחה מתים וכיוצא בדברים אלו. אין הדבר כך. שהרי רבי עקיבא חכם גדול מחכמי משנה היה. והוא היה נושא כליו של בן כוזבא המלך. והוא היה אומר עליו שהוא המלך המשיח. ודימה הוא וכל חכמי דורו שהוא המלך המשיח. עד שנהרג בעונות. כיון שנהרג נודע להם שאינו. ולא שאלו ממנו חכמים לא אות ולא מופת. ועיקר הדברים ככה הן. שהתורה הזאת חוקה ומשפטיה לעולם ולעולמי עולמים. ואין מוסיפין עליהן ולא גורעין מהן:

מתני' שמשון הלך אחר עיניו
 לפיכך נקרו פלשתים את עיניו שנאמר ויאחזוהו פלשתים וינקרו את עיניו
גמ' ת"ד שמשון בעיניו מרד שנאמר ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי
 היא ישרה בעיני לפיכך נקרו פלשתים את עיניו שנאמר ויאחזוהו פלשתים
 וינקרו את עיניו איני והבתיב ויאמרו לא ידעו כי מה הוא כי אזל מיהא
 בתר (ג) ישרותיה אזל תניא רבי אומר תחילת קלקולו בעוזה לפיכך לקה בעוזה (ד)

פרק לג

גְּדוּלָהּ הִיא תְּבִיעֵתְנוּ הַגּוֹפְנִית, גּוֹף בְּרִיא אָנוּ צְרִיכִים, הַתְּעַסְקָנוּ
 הַרְבֵּה בְּנַפְשֵׁינוּ, שְׂכַחְנוּ אֶת קִדְשַׁת הַגּוֹף¹³⁷⁸, זָנַחְנוּ אֶת הַבְּרִיאוֹת
 וְהַגְּבוּרָה הַגּוֹפְנִית, שְׂכַחְנוּ שֵׁשׁ לָנוּ בְּשֵׁר קִדְשׁ, לֹא פְחוֹת מִמָּה שֵׁשׁ
 לָנוּ רוּחַ הַקִּדְשׁ. עֲזַבְנוּ אֶת הַחַיִּים הַמְּעֻשָּׂיִם, וְאֶת הַתְּבַרְרוֹת הַחוּשִׁים
 וְאֶת הַקְּשׁוּר עִם הַמְּצִיאוֹת הַגּוֹפְנִית הַמוֹחֶשֶׂת, מִפְּנֵי יִרְאָה וְנִפְוֵלָה, מִפְּנֵי
 חֶסֶד אֲמוּנָה בְּקִדְשַׁת הָאָרֶץ, "אֲמוּנַת זֶה סֵדֶר זְרָעִים – שְׂמֵאֲמִין בְּחַי
 הָעוֹלָמִים וְזוֹרַע"¹³⁷⁹. כָּל תְּשׁוּבָתְנוּ תַעֲלֶה בְּיַדְנוּ רַק אִם תִּהְיֶה, עִם כָּל
 הוֹד רוּחָנוֹתָהּ, גַּם תְּשׁוּבָה גְּשָׁמִית יוֹצֵרֶת דָּם בְּרִיא, בְּשֵׁר בְּרִיא, גּוֹפִים
 חֲטוּבִים וְאִתְּנִים, רוּחַ לוֹהֵט זוֹרֵחַ עַל גְּבֵי שְׂרִירִים חֲזָקִים, וּבְגִבוּרַת
 הַבְּשֵׁר הַמְּקִדְשׁ תֵּאִיר הַנְּשָׁמָה שְׁנֵתְחַלְשֶׁה, זָכַר לַתְּחִיַּת הַמֵּתִים הַגּוֹפְנִית.

פרק לד

ההתעמלות, שצעירי ישראל עוסקים בה בארץ ישראל, לחזק את גופם בשביל להיות בנים אמיצי כח לאמה, היא משכללת את הכח הרוחני של הצידיקים העליונים¹⁴⁰⁰, העוסקים ביחודים של שמות הקדושים, להרבות הבלטת האור האלהי בעולם, ואין גילוי אור אחד עומד בלא חברו כלל. "ויעש דוד שם"¹⁴⁰¹, – ו"דוד עשה משפט וצדקה לכל עמו", – "ויואב בן צרויה על הצבא"¹⁴⁰², "ולא נענש אבנר אלא מפני שעשה דמן של נערים שחוק"¹⁴⁰³. אבל שיצחקו הנערים לחזק כחם ורוחם, בשביל גבורת האמה בכללה, עבודת הקדש הזאת מעלה את השכינה מעלה מעלה, כעלייתה על ידי שירות ותשבחות, שאמר דוד מלך ישראל בספר תהלים, אלא שעל ידי הפונות העליונות עולה הנשמה הפנימית, ועל ידי הפעשים המאמצים את גוף היחידים לשם הכלל עולה הרוחניות החזונית. ושניהם כאחד משכללים את סדרי הקדשות כלם, בהבלטת אפיה של האמה בפרשה הקטנה שכל גופי תורה תלויים בה: בכל דרכיך דעהו¹⁴⁰⁴.

ואל יפלא אם יש חסרונות במהלך החיים של העוסקים באמוץ הגופני ובכל החזקים הארציים שבאשראל, כי אפילו הופעת רוח הקדש צריכה ברור¹⁴⁰⁵ מתערובות צחצוחי טמאה שמתערבים בה, והיא הולכת ומטהרת, מתקדשת ומתבררת, פודה את עצמה מגלותה, עד שבאה לכלל דרך צדיקים ואור נגה הולך ואור עד נכון היום¹⁴⁰⁶.